

RADĪŠANA UN MORĀLE

SABATA PĒCPUSDIENAI

NEDĒĻAS PĒTĪJUMIEM:

1. Moz. 2:16, 17; 1. Moz. 1:26-28; Jēk. 3:9; Ap. d. 17:26; Sal. pam. 14:31; Mat. 5:44-48; Atkl. 20:11-13.

ATMIŅAS PANTS:

„Un Dievs Tas Kungs pavēlēja cilvēkam, sacīdams: ‘No visiem dārza kokiem ēzdams ēd, bet no laba un ļauna atzišanas koka tev nebūs ēst, jo tai dienā, kad tu ēdīsi no tā, tu mirdams mirsi.’” (1. Moz. 2:16, 17).

Laudim patīk runāt par „cilvēka tiesībām”. Sākot ar Lielo hartu (1215. g.) līdz pat franču cilvēktiesību deklarācijai (1789. gads) un dažādām Apvienoto Nāciju deklarācijām, tiek atbalstīts uzskats, ka cilvēkiem ir noteiktas „neatņemamas tiesības”, ko neviens nedrīkst mums atņemt. Mums tās ir, pateicoties cilvēka tikumībai (vismaz tāda ir teorija).

Paliek jautājums: Kādas ir šīs tiesības? Kā lai mēs nosakām, kādas tās ir? Vai šīs tiesības var mainīties, ja jā, tad kā? Kāpēc mums kā cilvēkiem vajadzētu būt šādām tiesībām jebkurā gadījumā?

Dažās zemēs, piemēram, sievietēm nebija „tiesību” balsot līdz pat 20. gs. (dažas tautas vēl joprojām to aizliedz). Kā tad valdība var dāvēt cilvēkiem kaut ko, kas ir viņu „neatņemamās tiesības”?

Šie ir grūti jautājumi, un atbildes uz tiem ir nesaraucjami saistītas ar jautājumu par cilvēka izcelsmi, kas ir šīs nedēļas tēma.

Lūdzu, iepazīsties ar šīs nedēļas tēmu, lai sagatavotos Bībeles izpētei 2. februārī!

MŪSU ATKARĪBA NO RADĪTĀJA

1. Moz. 2:7 attēlo Dievu, radot Ādamu, un aino viņu drīzāk kā inteligentu, morālu būtņi, nevis kā dzīvnieku. Pantā nav teikts, bet mēs varam iedomāties Dievu, kas ar Savām rokām izveido no māliem izplānoto formu un lielumu. Kāds varbūt domā, ka lielais Universa Valdnieks nebūtu nolaidies zemē, lai smērētu rokas, radot cilvēku, bet Bībele atklāj Radītāju kā tādu, kas ir pilnībā iesaistīts radīšanas procesā. Raksti ziņo par daudziem gadījumiem, kur Dievs labprātīgi mijiedarbojas ar radīšanas materiālu. Piemēram, 2. Moz. 32:15, 16; Lūk. 4:40 un Jāņa 9:6. Patiešām, paša Kristus iemiesošanās cilvēka miesā, katru dienu mijiedarbojoties ar radīto pasauli tādā pašā veidā kā mēs, atspēko viedokli, ka Dievs nebūtu pazemojies un „sasmērējis Savas rokas” starp cilvēkiem.

Izlasi 1. Moz. 2:16, 17. Kādu pavēli Dievs deva Ādamam? Kas ir ietverts šajā pavēlē?

Mēs varam jautāt, ar kādām tiesībām Dievs deva Ādamam un Ievai noteikumus? Salīdzini šo situāciju ar bērnu ģimenē. Bērna vecāki nodrošina bērnam mājas un visu, kas nepieciešams dzīvei. Viņi mīl bērnu un vēl viņam vislabāko. Viņu lielākā pieredze un gudrība var palīdzēt aiztaupīt bērnam daudz nepatīkšanu, ja bērns pieņems viņu vadību. Daži bērni uzskata šo vadību par smagu, bet ir vispārīgi pieņemts, ka tikmēr, kamēr bērns savu vajadzību apmierināšanai ir atkarīgs no vecākiem, viņam ir pienākums pieņemt vecāku noteikumus. Līdzīgi arī ar mums – tā kā mēs vienmēr esam atkarīgi no sava Debesu Tēva, lai dzīvotu un apmierinātu savas vajadzības, mums vienmēr vajadzētu pieņemt Dieva vadību. Tā kā Viņš ir milestības Dievs, mēs varam Viņam uzticēties, ka Viņš vienmēr nodrošinās mums to, kas ir vajadzīgs mūsu labklājībai.

Izlasi Ps. 95:6, 7 un Ps. 100. Kā dziesminieks izsaka mūsu atkarību no Dieva? Kādus pienākumus šī atkarība automātiski uzliek, īpaši attiecībā uz veidu, kā mēs izturamies pret citiem?

PĒC DIEVA LĪDZĪBAS

Izlasi 1. Moz. 1:26-28. Kāda īpaša raksturīgā iezīme tika dota cilvēkam, kādas nebija dzīvniekiem? _____

Kas īsti ir „Dieva līdzība”? Šis jautājums ir izraisījis daudz diskusiju, un viedokļi atšķiras. Bet panti dod mums dažus pavedienus attiecībā uz idejas būtību. Pirmkārt, ievēro, ka būt radītam pēc Dieva līdzības ietver to, ka mēs noteiktā veidā līdzināmies Dievam. Viens svarīgs aspekts Dieva līdzībai ir tas, ka Dievs uzticēja cilvēkiem būt pārvaldniekiem pār citiem radījumiem. Tā kā Dievs ir Valdnieks pār visu, Viņš ir noteicis cilvēkam savu pārvaldības daļu, liekot viņam būt valdniekam pār zivīm, putniem un zvēriem.

Ievēro arī, ka Dieva nolūks bija radīt cilvēku pēc „Mūsu” līdzības – tas ir, šī līdzība ietver dievišķo trīsvienību. Tad Viņš radīja cilvēkus – vīrieti un sievieti. Dieva līdzība nav pilnībā izteikta katrā individuā, bet attiecībās. Kā Dievs atklājas trīs personu attiecībās, tā arī Dieva līdzība cilvēkos ir izteikta vīrieša un sievietes attiecībās. Spēja veidot attiecības ir daļa no Dieva līdzības. Attiecības, protams, ietver atbildību un pakļautību, kas nozīmē morāli. Tādējādi šeit mums ir dota spēcīga norāde uz to, kā morāle rod pamatu radīšanas stāstā.

Izlasi 1. Moz. 9:6 un Jēk. 3:9. Kā uzskats par cilvēka būtņēm, kas radītas pēc „Dieva līdzības”, skaidri ir saistīts ar izpratni par morāli? _____

Tūkstošiem gadu cilvēki ir cīnījušies ar jautājumu par morāli. Pat nemaz nesākot spriest par to, kas ir pareizā morāle, viss šis morāles jautājums pats par sevi izraisa daudz dziļu pārdomu. Kāpēc cilvēkiem, pretēji vabolēm, blusām un pat šimpanzēm, ir vajadzīga morālā apziņa, darot viņus spējīgus atšķirt labo no ļaunā? Kā būtnes, kas būtībā ir veidotas no vielas bez morāles (no kvarkiem, gluoniem, elektroniem un tā tālāk), var saprast morāles jēdzienu? Atbildi varam atrast Bībeles pirmajās nodaļās, kas atklāj, ka cilvēki ir morāli radījumi, radīti „pēc Dieva līdzības”.

RADĪTI NO VIENĀM ASINĪM

1. Moz. 2:23 Ādamam ir uzdevums dot vārdu savai sievai, ko viņš nosauca par „Havah”. Šis vārds ir radniecīgs ebreju vārdam „hayah”, kas nozīmē „dzīvot” (jūdi reizēm lieto radniecīgu izteicienu „lehayim” – „dzīvei!”). Ebreju vārdu „Ieva” (Havah) var tulkot kā „dzīvības devēja”. Ievas vārds norāda uz faktu, ka viņa ir visu cilvēku priekštece. Mēs visi esam viena ģimene visburtiskākajā šī vārda nozīmē.

Izlasi Ap. d. 17:26. Kā Pāvils sasaista visu cilvēku radniecību un radīšanu? Salīdzini ar Mat. 23:9. _____

Mēs visi esam savstarpēji saistīti tādā ziņā, ka visi esam cēlušies no vienas sievietes, Ievas, un no viena vīriņa – Ādama. Un Dievs ir Tēvs mums visiem. Šis fakts ir pamats cilvēku vienlīdzībai. Padomā, kā mainītos cilvēku attiecības, ja visi atzītu šo svarīgo patiesību. Ja mums jebkad ir bijuši vajadzīgi pierādījumi tam, cik tālu esam atkrituši, cik ļoti grēks ir mūs sabojājis, tad mēs tos varam atrast faktā, ka cilvēki bieži cits pret citu izturas sliktāk nekā daži cilvēki izturas pret dzīvniekiem.

Izlasi Sal. pam. 14:31 un 22:2. Kā šie panti palīdz mums saprast saistību starp morāli un faktu, ka mūs ir radījis Dievs? _____

Cilvēci ir sašķēlušī daudzi faktori: politiski, nacionāli, etniski un, protams, ekonomiski. Ekonomiskie faktori, iespējams, ir vieni no vissvarīgākajiem (lai gan ne tik lielā mērā, kā to bija iztēlojies Kārlis Markss: strādnieki pasaulē nekad nav apvienojušies; tā vietā viņi ir cīnījušies cits pret citu, balstoties uz savu tautību). Mūsdienās, kā vienmēr, bagātie un nabagie bieži raugās cits uz citu ar aizdomām un nicinājumu. Cik bieži šādas jūtas ir novedušas pie vardarbības, pat pie kara! Nabadzības iemesli un to risinājums vēl joprojām neliek mums mieru (skat. Mat. 26:11), bet Dieva Vārdā viens ir skaidrs: vienalga, vai mēs esam bagāti vai nabagi, mēs visi esam cieņas vērti, pateicoties mūsu izcelsmei.

Pirms daudziem gadiem, kad modē nāca darvinisms, bija cilvēki, kas attaisnoja bagāto uzkundzēšanos pār trūcīgajiem, balstoties uz „sociālo darvinismu” – ja jau dabas pasaulē stiprākie uzvar un ekspluatē vājākos, kāpēc to pašu principu nevarētu izmantot ekonomikā? Kā šis piemērs palīdz saprast, kāpēc pareizai izpratnei par izcelsmi ir svarīga loma, lai saprastu morāles jautājumus? _____

MŪSU RADĪTĀJA RAKSTURS

Dievs radīja mūs pēc Savas līdzības, kas blakus visam citam nozīmē arī to, ka Viņš bija paredzējis, lai mēs raksturā līdzinātos Viņam. Tas ir, mums ir jābūt līdzīgiem Viņam, cik vien cilvēkam tas ir iespējams (ievēro – būt līdzīgam Dievam nav tas pats, kas censties būt Dievam, tā ir ļoti būtiska atšķirība). Lai mēs būtu līdzīgi Dievam, atspoguļojot Viņa raksturu, mums ir pareizi jāsaprot, kāds šis raksturs ir.

Izlasi Mat. 5:44-48. Ko šie panti atklāj ne tikai par Dieva raksturu, bet arī par to, kā mums vajadzētu atspoguļot Viņa raksturu savā dzīvē? _____

Izlasi Lūk. 10:29-37. Ko šie panti atklāj par Dieva raksturu un kā tam vajadzētu atspoguļoties cilvēcē? _____

Stāsts, ko Jēzus stāstīja, ietvēra divus cilvēkus no atšķirīgām ļaužu grupām, kas bija naidīgas viena pret otru. Bet Jēzus parādīja, ka viņi ir tuvākie cits citam. Katram bija sava atbildības joma, un Dievs priecājas, kad atšķirīgais ir nolikts malā un viens pret otru izturas laipni un līdzjūtīgi.

Kāds pretstats redzams starp Dieva valstības un sātana varas principiem! Dievs aicina stipros rūpēties par vājajiem, bet sātana princips ir: stiprie iznīcina vājos. Dievs radīja pasauli mierpilnām attiecībām, bet sātans to ir izkropļojis tik pamatīgi, ka daudzi uzskata stiprāko izdzīvošanu par normālu uzvedības standartu. Ja ļaundabīgais dabiskās atlasēšanas process (kurā stiprie uzveic vājos) būtu līdzeklis, ar kura palīdzību mēs esam radušies, kāpēc tad mums vajadzētu darīt citādāk? Ja mēs pieņemam šādu uzskatu, vai tad mēs nesekojam Dievam un dabas likumiem, ko Viņš ir iecēlis, īstenojot savas personīgās intereses uz mazāk „dabiski atlasīto” rēķina?

Kādos vēl veidos mūsu izpratne par savu izcelšanos var ietekmēt izpratni par morāli? _____

MORĀLE UN ATBILDĪBA

Iepriekš mēs aplūkojām Pāvila svētrunu atēniešiem (Ap. d. 17:16-31). Izseko viņa domas gaitai, ievērojot ne tikai to, kur viņš sāka, bet arī kur beidza. Pie kāda svarīga secinājuma viņš nonāca, īpaši attiecībā uz jautājumu par izcelsmi un morāli? _____

Pāvila svētruna atēniešiem sākās ar radīšanu un beidzās ar tiesu. Saskaņā ar Pāvilu, Dievs, kas radīja pasauli un visu, kas ir tajā, ir nolīcis dienu, kurā Viņš pasauli taisās. Būt apveltītam ar morāli nozīmē arī atbildību, un katrs no mums atbildēs par savu rīcību un vārdiem (skat. Sal. māc. 12:14 un Mat. 12:36, 37).

Izlasī Atkl. 20:11-13 un Mat. 25:31-40. Ko šie panti skaidri māca, kas ir tiešā veidā saistīts ar tikumisku uzvedību? _____

Ikviens, kas jebkad ir dzīvojis, satiksies tiesā Dieva priekšā. Atšķirība starp abām ļaunu grupām Jēzus līdzībā ir tajā, kā katra no tām izturas pret tiem, kam nepieciešama palīdzība. Radītājs ir ieinteresēts tajā, kā Viņa radījumi izturas cits pret citu, īpaši pret tiem, kas ir trūcīgi. Debesīs nav vietas dabiskās atlasses principam. Tas ir pretējs miera Dieva raksturam.

Ja Bībele vispār kaut ko māca, tad tā māca to, ka kādu dienu Dievs pats iznesīs taisnīgu spriedumu, kas tik ļoti trūkst šajā pasaulē.

Bez tam, visa tiesas ideja ietver morālo kārtību: kāpēc Dievam būtu jātiesā, bez tam vēl jāsoģoda, ja nav morāles standartu, kas cilvēkiem jāievēro?

Pārdomā, cik reāli un noteikti notiks tiesa. Kāpēc evaņģēlijs un glābšanas apsoliģjums Kristū ir tik svarīģs mūsu droģībai tiesā? _____

TĀLĀKIEM PĒTĪJUMIEM:

Saskaņā ar Rakstiem, Ādams bija pirmais cilvēks, ko Dievs radīja īpašā veidā no māliem. Mūsu izpratne par morāles pirmsākumiem ir balstīta Ādama izcelsmē. Tāpēc Bībeles morāles koncepcija ir nešķirami saistīta ar tās izpratni par izcelšanos.

Atzīstot Ādamu kā pirmo cilvēku, tiek atspēkota arī iespēja, ka kādas fosilijas varētu būt Ādama vai citu cilvēku priekšteči. No kurienes tad nāk fosilijas? Pastāv arī vairākas citas iespējamības.

Pirmkārt, fosilijas, kas atgādina cilvēkus, varēja būt cilvēki ar normālu inteliģenci, bet augumā atšķirīgi no mūsdienu cilvēkiem. Otrā iespējamība ir tāda, ka fosilijas varēja būt degradējušās, atkarībā no to dzīvesveida, apkārtējās vides ietekmes vai citiem faktoriem. Trešā iespējamība ir, ka tās varēja rasties tiešu sātana centienu rezultātā, lai sabojātu radīšanu tādos veidos, ko mēs nevaram izprast. Vēl viena iespējamība ir, ka tie nebija cilvēki, bet bija tikai līdzīgi pēc savas uzbūves. Katrs cilvēks var dot priekšroku atšķirīgam skaidrojumam, bet, tā kā mums nav tiešu pierādījumu, lai izšķirtu šo jautājumu, vislabāk ir izvairīties no dogmatisma savos spriedumos. Fosilijām nav piestiprinātas zīmītes, kurās būtu rakstīts „izgatavots Ķīnā pirms 500 miljoniem gadu” vai tamlīdzīgi. Mūsu izpratne par zemes vēsturi, kas zinātnieku vidū ir ļoti atšķirīga, iedod mums rāmi, kura ietvaros mēs skaidrojam fosilijas, bet mūsu skaidrojumiem nav pierādījumu. Galu galā, tie ir tikai mūsu skaidrojumi, nekas vairāk.

JAUTĀJUMI PĀRDOMĀM:

1. Pārdomā, kā būtu, ja Radītājs nebūtu cilvēkiem iedevis nekādu morālo standartu. No kurienes tad rastos morāles koncepcijas? Daudzi cilvēki, kas netic Dievam, tik un tā turas pie dažiem stingriem morāles standartiem. Uz kādiem pamatiem vēl, izņemot Dievu, cilvēks varētu būt spējīgs izveidot morāles kodeksu? Kādi ir iespējamie scenāriji, ar ko viņi varētu saskarties? Kāds trūkums piemistu tiem visiem?

2. Kā mūsu uzskati par radīšanu nosaka mūsu attieksmi pret tādiem mūsdienu jautājumiem kā eitanāzija, klonēšana, aborts utt.?

3. Kāds vietējais iedzīvotājs, kas brīvprātīgi veltīja savu laiku, lai vadītu ekskursijas pa nacistu koncentrācijas nometni Dahavā, sāka savu ekskursiju, stāstot par Čarlsa Darvina evolūcijas teoriju, ietverot to, ka Darvina teorija ir novedusi pie Dahavas un līdzīgām nežēlībām. Kāda acīmredzama loģika ir šajā domu gājumā? Kādā ziņā tas var būt kļūdaini?